

İKİNCİ BÖLÜM KARAR

Başvuru Numarası : 2013/6901

Karar Tarihi : 12/3/2015

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Hüseyin TURAN

Başvurucu : Mehmet Şener ERUYGUR

Vekili : Av. Filiz ESEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, hakkında çıkarılan yakalama emri sonrasında tutuklanarak cezaevine konulmasının yaşam hakkını ihlal ettiğini ileri sürerek Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tedbiren tahliye kararı verilmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 4/9/2013 tarihinde İstanbul Anadolu 5. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir

3. İkinci Bölümün başvurusunun, hakkında çıkarılan yakalama emri sonrasında tutuklanarak cezaevine konulmasının yaşam hakkını ihlal ettiği iddiasıyla ilgili tedbir talebiyle ilgili olarak 2/10/2013 tarihinde yaptığı toplantıda, başvurusunun tedbir talebinin reddine karar verilmiştir.

4. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 10/10/2013 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir..

5. Bölüm tarafından 12/12/2013 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

6. Başvuru konusu olay ve olgular 16/12/2013 tarihinde Adalet Bakanlığına bildirilmiştir. Adalet Bakanlığı, görüşünü 17/2/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

7. Adalet Bakanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş başvurusuya 25/2/2014 tarihinde bildirilmiştir. Başvurucu, 11/3/2014 tarihinde Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, 2008 yılında gözaltına alınmış, Emniyette susma hakkını kullanmış, Savcılık sorgusu sırasında beyin kanaması geçirme riski görülmesi üzerine adliyede görevli doktorun sevkı ile Taksim İlkyardım Hastanesine gönderilmiş ve yasal sürenin dolması üzerine çıkarıldığı Mahkemede ifade vermeksizin tutuklanarak Kandıra F Tipi Cezaevine gönderilmiştir.

10. Başvurucu, tutuklanması üzerine müteaddit defalar sağlık sorunlarının olduğuna ve cezaevinde kalmasının sağlığı yönünden sakıncalı olacağına ilişkin dilekçeler vermiştir. Başvurucunun, aşırı tansiyon yükselmesi sonucu merdivenden düşmesi nedeniyle boynu dört yerden kırılmış ve beyin kanaması geçirmiştir. Kocaeli Tıp Fakültesinde geçirdiği beyin ameliyatının ardından bir ay boyunca yoğun bakımda kalmış, tedavisi uzun süre devam etmiştir. Yoğun bakımda tedavisi devam etmekte iken yargılamayı yapan Mahkemece tahliye edilmiştir.

11. Başvurucu, geçirmiş olduğu düşmeye bağlı kafa travması nedeniyle hiçbir zaman savunma yapacak durumda olmadığını, bundan sonra da olamayacağını, beyninin hasar gören kısımları nedeniyle okuma yazma başta olmak üzere birçok akli melekesinin asla geri getirilemeyeceğini, davanın başından beri mevcut tıbbi durumunun Mahkemenin bilgisi dâhilinde olduğunu, tüm bunlar Mahkemesince bilindiğinden dolayı beş yıllık yargılama boyunca hiç tutuklanmadığını ve cezaevine gönderilemediğini ifade etmiştir.

12. Başvurucu, durumunun Mahkeme heyetince görülmek istenmesi üzerine tüm yargılama süresinde sadece bir kez duruşmaya getirilmiş, kimlik tespiti dahi yapılamadan ve ifade aşamasına geçilmeksizin ambulansla tekrar evine gönderilmiştir. Adli Tıp Kurumu Dördüncü İhtisas Kurulunun 28/12/2012 tarih ve 5012 sayılı kararında, başvurucunun *“...mezkur suçu işlediği sırada filin hukuki anlam ve sonuçlarını idrak etme ve bu fille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğini ortadan kaldıracak boyutta bir akli arıza içinde olduğuna delalet edecek herhangi bir tıbbi bulgu ve belgeye de rastlanmadığı”* belirtilmiştir.

13. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/191 Esas sayılı dosyası kapsamında yürütülen yargılama sonucunda verilen 5/8/2013 tarihli karar ile başvurucunun *“Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya ve görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs”* suçundan müebbet, *“Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme”* suçundan 5 yıl 10 ay, *“Yasaklanan bilgileri temin”* suçundan 4 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına hükmedilmiştir.

14. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 5/8/2013 tarihindeki hüküm duruşmasında, başvurucu hakkında 5271 sayılı Kanun’un 93. maddesi uyarınca yakalama emri çıkarılmasına karar verilmiştir.

15. Başvurucu, İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 5/8/2013 tarihli yakalama emrinin iptal edilmesini talep etmiş, talep Mahkemenin 6/8/2013 tarih ve 2013/484 Değişik İş sayılı kararı ile yakalama emrinin usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

16. Başvurucu, İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesin 6/8/2013 tarihli ret kararına karşı İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesine itiraz etmiş, itiraz incelemesi sonucunda

Mahkeme başvurusunun talebi ile ilgili olarak 22/8/2013 tarih ve 2013/553 Değişik İş sayılı kararı ile “*anılan mahkeme kararlarının 5271 sayılı Kanun’un 267. maddesi kapsamında sayılan itiraz edilebilir mahkeme kararlarından olmadığı*” gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

17. Başvurucu hakkında İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi 5/8/2013 tarihinde karar vermiştir. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 5/8/2013 tarihindeki hüküm duruşmasında 5271 sayılı Kanun’un 93. maddesi uyarınca başvuru hakkında çıkardığı yakalama emri Mahkemenin 11/9/2013 tarih ve 2013/532 Değişik İş sayılı kararı ile infaz edilerek tutuklama kararı başvurusunun yüzüne okunmuştur.

18. Başvurucu, 4/9/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

19. İsnat olunan suçun işlendiği tarihte yürürlükte bulunan 765 sayılı mülga Kanun’un 147. maddesi şöyledir:

“Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren menedenlerle bunları teşvik eyliyenlere ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası hükmolunur ...”

20. Aynı Kanun’un 61. maddesi, işlendiği zamanda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası gerektiren suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde failin on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir.

21. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 100. maddesi şöyledir:

“(1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa,

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan; (1)

...

9. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

10. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),

11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

...

(4) Sadece adli para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez.”

22. 5271 sayılı Kanun’un 260. maddesi şöyledir:

“(1) Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

(2) Asliye ceza mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, mahkemenin yargı çevresindeki sulh ceza mahkemelerinin; ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ve sulh ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.

(3) Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 12/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 4/9/2013 tarih ve 2013/6901 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu, İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılama sonucunda hükümle birlikte hakkında yakalama emri çıkartılması nedeniyle sonrasında tutuklanarak cezaevine konulması durumunda yaşam hakkının ihlal edileceğini ileri sürmüş ve yakalama emrinin kaldırılmasını istemiştir.

B. Değerlendirme

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının özü, mahkûmiyet kararıyla birlikte verilen tutukluluk kararı nedeniyle özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğine ilişkindir. Bu nedenle incelemenin özgürlük ve güvenlik hakkı kapsamında yapılması gerekir.

26. Anayasa’nın 19. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

“Şekil ve şartları kamunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; ... halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.”

27. 6216 sayılı Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

28. Anayasa’nın 19. maddenin birinci fıkrasında herkesin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahip olduğu, ikinci ve üçüncü fıkralarında ise bireylerin bu haktan şekil

ve şartları kanunda gösterilen bazı istisnai durumlarda mahrum edilebileceği kuralı yer almaktadır (B. No: 2012/338, 2/7/2013, § 38). Buna göre, hürriyetten yoksun bırakılma ancak Anayasa'nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan birinin varlığı halinde söz konusu olabilir. (B. No: 2012/348, 4/12/2013, § 39). “Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların yerine getirilmesi” amacıyla kişilerin hürriyetinden yoksun bırakılması maddenin ikinci fıkrasında sayılan hallerden biridir.

29. Somut olayda İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 5/8/2013 tarihinde açıklanan kararıyla başvurucaunun “*Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya ve görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs*” suçundan müebbet, “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçundan 5 yıl 10 ay, “*Yasaklanan bilgileri temin*” suçundan 4 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hakkında yakalama emri çıkartılmasına karar verilmiştir. Yakalama emri doğrultusunda başvuruca 11/9/2013 tarihinde tutuklanarak ceza infaz kurumuna konulmuştur. Mahkemenin vermiş olduğu mahkûmiyet kararı sonrasındaki bu tutma hali, Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasındaki “*mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların yerine getirilmesi*” kapsamındadır.

30. Açıklanan nedenlerle, başvuruca tarafından ileri sürülen iddiaların “*açıkça dayanaktan yoksun olması*” nedeniyle başvurucaunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

31. Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle başvurucaunun, “*açıkça dayanaktan yoksun olması*” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvuruca üzerinde bırakılmasına,

Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşı oyu ve **OY ÇOKLUĞUYLA**,
12/3/2015 tarihinde karar verildi.

Başkan	Üye	Üye
Alparslan ALTAN	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Recep KÖMÜRCÜ

Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Celal Mümtaz AKINCI

Başvuru Numarası : 2013/6901

Karar Tarihi : 12/3/2015

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuruca, hakkında çıkarılan yakalama emri sonrasında, sağlık sorunlarına rağmen tutuklanarak cezaevine konmasının yaşam hakkını ihlal ettiğini ileri sürmektedir.

2. Başvuruca 2008 yılında gözaltına alınmış, savcılık sorgusunun başında beyin kanaması geçirme riski görülmesi üzerine adliyede görevli doktorun zorunlu sevki ile Taksim İlk Yardım Hastanesine gönderilmiş, yasal sürenin dolması üzerine ifade vermeden mahkeme önüne çıkarılmıştır. Tutuklanmasını takiben gönderildiği cezaevinde aşırı tansiyon yükselmesi sonucu merdivenlerden düşmüş, boynu dört yerden kırılmış ve beyin kanaması geçirmiştir.

3. Başvurucu, düşmeye bağlı olarak geçirdiği kafa travması nedeniyle, yargılandığı İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinde hiçbir aşamada savunma yapamamış, birçok akli melekесinin geri döndürölmez biçimde kaybedildiğine dair sağlık raporları defalarca mahkemeye ibraz edilmiş ve beş yıllık yargılama boyunca tutuklanmasına gerek görülmemiştir.

4. Buna rağmen Başvurucu hakkında 5.8.2013 tarihinde hükümlе birlikte yakalama kararı çıkartılmış, o sırada hastanede bulunan Başvurucuya yakalama kararını 13. Ağır Ceza Mahkemesi heyeti 11.9.2013 tarihinde bizzat ve topluca hastaneye giderek tebliğ etmiş ve tutuklanmasına karar vermiştir.

5. Başvurucu tutuklama kararından sonra da sağlık durumu nedeniyle cezaevine götürölmemiş ve hastanedeki tedavisine devam edilmiştir.

6. Başvurucu hakkında Adli Tıp Kurumu Dördüncü İhtisas Kurulu'nun 28 Aralık 2012 tarih, 5011 sayılı kararı ile fiil ehliyetine sahip olmadığı belirlenmesi yapılmıştır. Bu rapor mahkemenin elinde bulunmaktadır.

7. Başvurucu sağlık durumu nedeniyle sadece bir kez duruşmaya gelebilmiş, orada da kimlik tespiti dahi yapılamadan, ifade aşamasına hiç geçilemeden, tekrar ambulansla evine gönderilmiştir. Bu durumda Başvurucu hakkında yargılamaya devam edilmesi hukuka aykırıdır.

8. Hükümlе birlikte verilen yakalama kararını tutuklamaya çevirmek üzere 13. Ağır Ceza Mahkemesi Heyeti Başvurucunun tedavi gördüğü hastaneye bizzat giderek durumu kendileri de gördükleri halde Başvurucunun anlayabilecek durumda olmadığı tutuklama kararını yüzüne karşı okumuşlardır.

9. Bu durum, hukuki hiçbir gerekle izah edilemeyeceği ve başvurucunun yaşam hakkını ihlal ettiği gibi, Anayasa'nın yasakladığı insanlık dışı muamele kapsamına da girmektedir.

10. Öte yandan, yargılama sırasında kaçmayan, kaçma şüphesi bulunmayan ve buna fiilen de imkanı olmadığı Adli Tıp raporuyla sabit olan Başvurucu hakkında hükümlе birlikte yakalama kararı verilmesi ayrıca hukuka aykırıdır. Hükümlе birlikte tutuklamanın bu ve benzer durumlarda uygulanamayacağına dair görüşümüz 2012/1284 numaralı başvuru hakkındaki 16/7/2014 tarihli İkinci Bölüm kararına ilişkin karşıoy gerekçemizde de ayrıntılı olarak açıklanmış olup, görüşümüz geçerliliğini korumaktadır.

11. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 98. maddesinin (3) numaralı fıkrasında kovuşturma evresinde yakalama emrinin kaçak sanık hakkında düzenlenebileceği, (4) numaralı fıkrasında da yakalama emrinde kişinin açık eşkalinin, bilindiğinde kimliği ve yüklenen suç ile yakalandığında nereye gönderileceğinin gösterileceği belirtilmiştir. Başvurucunun durumu bu hükümlere uymadığından, yakalama emri yasal dayanaktan yoksundur.

12. Yukarıdaki nedenlerle, kumpas olduğu sonradan ortaya çıkan mahkumiyet kararına bağlı olarak şeklen dahi olsa Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında bir tutma halinden söz edilemeyeceğinden, başvurucunun yaşam hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.